

VILNIUS UNIVERSITY

DŽINA DONAUSKAITĖ

MEDIA'S ROLE IN POVERTY REDUCTION POLICY: CASE OF
LITHUANIA'S INTERNET DAILIES DURING ECONOMIC CRISIS OF 2008

Summary of Doctoral Dissertation

Social Science, Communication and Information (08 S)

Vilnius, 2015

The doctoral dissertation written in the period from 2010 to 2014 at Vilnius University

Preparation of dissertation in 2014 was partly funded by Lithuanian Council of Sciences

Academic supervisor:

Prof. dr. Andrius Vaišnys (Vilnius University, Social Sciences, Communication and Information – 08S)

The dissertation is defended in the Council of Communication and Information Science of Vilnius University.

Chairperson – Assoc. prof. Renata Matkevičienė (Vilnius University, Social Sciences, Communication and Information – 08S)

Members:

Prof. Irmina Matonytė (Vilnius University, Social Sciences, Political Sciences – 02S)

Prof. Romas Lazutka (Vilnius University, Social Sciences, Sociology – 05S)

Assoc. prof. Deimantas Jastramskis (Vilnius University, Social Sciences, Communication and Information – 08S)

Assoc. prof. Anda Rožukalnė (Riga Stradiņš University (Latvia), Social Sciences, Communication and Information – 08S)

The dissertation will be defended in an open hearing of the Council of Communication and Information Sciences at 1 p.m. on 2 February 2015 in Press Theatre hall at Vilnius University Faculty of Communication. Address: Saulėtekio av. 9, 1 st building, LT-10222, Vilnius, Lithuania.

Summary of the dissertation sent out on 2 January 2014. Dissertation is accessible at Vilnius University Library and online: www.vu.lt/lt/naujienos/ivykiu-kalendorius (in Lithuanian)

VILNIAUS UNIVERSITETAS

DŽINA DONAUSKAITĖ

ŽINIASKLAIDOS VAIDMUO SKURDO MAŽINIMO POLITIKOJE:
LIETUVOS INTERNETO DIENRAŠČIŲ 2008 M. EKONOMINĖS KRIZĖS
METU ATVEJIS

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija (08 S)

Vilnius, 2015

Disertacija rengta 2010 – 2014 metais Vilniaus universitete

Disertacijos rengimą iš dalies rėmė Lietuvos mokslo taryba (2014 m.)

Mokslinis vadovas: prof. dr. Andrius Vaišnys (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08 S).

Disertacija ginama Vilniaus universiteto Komunikacijos ir informacijos mokslų krypties taryboje.

Pirmininkė – doc. dr. Renata Matkevičienė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08S).

Nariai:

prof. dr. Irmina Matonytė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02S);

prof. dr. Romas Lazutka (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, sociologija – 05S);

doc. dr. Deimantas Jastramskis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08S);

doc. dr. Anda Rožukalnė (Rygos Stradiņš universitetas, Latvija, socialiniai mokslai, komunikacija ir informacija – 08S).

Disertacija bus ginama viešame Komunikacijos ir informacijos mokslų krypties tarybos posėdyje 2015 m. vasario mėn. 2 d. 13 val. Komunikacijos fakulteto Spaudos teatro auditorijoje. Adresas: Saulėtekio al. 9, Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2014 m. sausio mėn. 2 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje ir Vilniaus universiteto interneto svetainėje adresu: www.vu.lt/lt/naujienos/ivykiu-kalendorius

SUMMARY

Relevance and the problem examined. In the communication of policies, media presents the main source of public information, providing explanation and assessment of current social and political developments along with daily news reports.

Media's role becomes especially prominent during periods of crises, which lead to social insecurity. The public, experiencing uncertainty regarding the future, turns to media for explanation of information, events and processes, whereas media themselves process and disseminate information by way of commercial trade.

Lithuania has seen a period of the growth in significance of the role of media in 2008, during the economic crisis, when a transformation in public policy took place, which impacted the rise of poverty, at the same time as the structural changes of media themselves were gaining momentum. A variety of market-related factors, policies concerning public information and other factors caused the decline of print media and its readership and the rise of internet dailies, which were soon to become important participants of public policy processes. In 2012, when a reform of the policy of poverty reduction was being implemented, internet outlets established themselves as significant sources of information for those in charge of the reform as well as, in the latter's view, for the general public, and were cited more often than the national channels of television and radio, the national and local press and the commercial radio (Etnerytė et al., 2013: 83).

Radical, hard-to-predict, complex, mutually affecting, overlapping and intense changes are the distinguishing feature of crises periods, which has been conceptualised by Schumpeter (1998/1942) in terms of "creative destruction" and "destructive creation". He notes that in this way, during crises periods, free

market societies and democratic regimes undergo an intense transformation, whereby the entire capitalist system mutates.

According to Fairclough (2003: 4), transformations are the way the capitalist system overcomes economic crises and ensures continuation of economic development after a transitional period. The emergence of internet dailies made further development of media market possible in the wake of the 2008 economic crisis and can be viewed as characteristic of the process of consolidation of late capitalism, especially of its communicative dimension, known as the Information Society (Castells, 1989), Network Society (Castells, 2000), Digital Capitalism (Schiller, 2000), and the New Capitalism (Fairclough 2003).

The question of what the role of the newly emerged internet dailies is, as the significance of communication in public policy processes under late capitalism grows, becomes particularly relevant with regard to poverty reduction policies, whose task is to absorb the possible consequences of economic crisis and transformations of public policy. The answer to this question depends on the solving of the theoretical problem posed in this dissertation, which addresses the complex nature of transformations occurring during crisis. It takes on a form of the following question: "How to analyse the role of internet dailies in the public policy that is undergoing transformation in a time of crisis?" The empirical problem of the present dissertation is dealt with by applying the methods of researching media roles that have been developed on the basis of theoretical exploration. The problem is formulated as follows: "What was the role of internet dailies in the process of poverty reduction policy-making during the 2008 economic crisis?"

The **aim** of this dissertation is to propose a methodology suitable for researching the role of media in the process of public policy-making during crises and to demonstrate its relevance by applying it to the case of Lithuanian internet dailies' role with regard to the process of implementing poverty reduction policies during the 2008 economic crisis in Lithuania.

The following **tasks** have been implemented to achieve the set aim:

1. Based on the contemporary theories of the role of media in public policy (normative communication theory, political economy and critical theory), the role of media in public policy during periods of crisis as a stakeholder of public policy network has been analysed.
2. The distinctive features of online media which can have an impact on the role of internet dailies as stakeholders of public policy and on change in the theoretical understanding of the role of the media have been assessed.
3. An integrated research methodology based in critical discourse analysis and suitable for researching media's role in public policy has been constructed.
4. The relevance and applicability of the proposed research methodology has been demonstrated, including analysis and assessment of the role of Lithuanian internet dailies (DELFI, lrytas.lt) in the process of implementing poverty reduction policies during the 2008 economic crisis with respect to their capacity as stakeholders of public policy.

State of Research. The role of media in the poverty reduction policy in Lithuania has not been researched in depth. No academic studies have been written to date in the field of communication studies to assess the role of media in public policy processes in Lithuania during periods of crisis.

Scholars have examined media's role in other areas of public policy in Lithuania. For example, Frėjutė-Rakauskienė (2009) has studied Lithuanian media discourse related to the EU policies concerning the prevention of ethnic intolerance and xenophobia in Lithuania, focusing on the impact of media on public opinion. Based on this research, recommendations for a more effective implementation of public policies have been proposed. Baločkaitė and Rinkevičius (2009) have applied critical discourse analysis to assess media content during the process of formation of the nuclear energy policy in Lithuania. They found that media tends to either ignore or present as marginal

and populist the critical opinions about nuclear energy development that are widely held among population. In other words, the study has shown that media coverage of relevant public policy-making processes can ignore public opinion, which prompts questions regarding both journalistic professionalism and the role of media as a guarantor supposed to monitor the adherence to democratic procedures in the processes of public policy.

Within the framework of social constructivism, scholars have analysed how problems which can be seen as relevant to the poverty reduction policy agenda are constructed in media and how impoverished population groups are represented. For example, Indriliūnaitė (2008) has scrutinised the portrayal of the homeless. Baločkaitė (2009) has investigated the problem of representation of socially excluded groups in media using critical theory. She employs the concept of the "silent classes", noting that impoverished population groups are represented by Lithuanian media in a way that is inadequate to their situation and that they are underrepresented in media discourse. Scholars worldwide have been doing research on the representation of poverty long before their Lithuanian counterparts could join them after the fall of the Iron Wall. For example, Gould et al. (1981) found that media tend to give a sentimental depiction of economic deprivation in society. Little is said in the media about the negative consequences of living in a poor household, instead the so-called "Spartan" lifestyle is idealised: the poor are portrayed as happier than higher income groups.

All in all, very few academic studies assessing the discourse of Lithuanian media concerning the situation of social groups in relation to the implementation of public policies have been produced, so the available assessment remains episodic.

In studies dedicated to welfare state development in Lithuania, the role of media is largely ignored. Guogis and Koht (2009), in their discussion of the question of why the corporatist and not the Nordic model (not the Norwegian one in particular) of welfare state has been institutionalised in Lithuania, cite as one of the circumstances that might have been favourable for this state of affairs

the fact that media in Lithuania have been biased in favour of neoliberal ideology throughout the entire period since the restoration of independence, when this ideology has served as a discursive tool employed by the elites advocating a "minimal state", i.e. minimal state involvement in ensuring the welfare of the population. Unfortunately, no comprehensive research has been conducted on the contribution of Lithuanian media to the advocacy of neo-liberal ideology.

Yet for scholars worldwide, the role of media in the reproduction of certain kinds of ideological worldview has been subject of intense interest. For instance, deGoede (1996) has analysed the representation of poverty in debates moderated by media. He observes that the media tend to naturalise, i.e. present as objective and obvious, conservative arguments concerning poverty reduction policies. These arguments emphasise cultural factors causing poverty as well as the personal responsibility of the individual living in poverty. deGoede concludes that when this kind of arguments dominate the debates, it becomes more easy to replace policies emphasising the social inclusion with neoliberal ones.

On the other hand, a recent study by Abbie Erler (2012) conducted during the economic crisis in the United States has shown that during this period, more often than a cultural explanation of reasons causing poverty, a structural explanation of those reasons is employed (including the structure of relationship between the state and the market); it appears that economic crisis presents an opportunity for an alternative discourse, as opposed to a hegemonic discourse in which the poor are construed as undeserving the support and solely responsible for their own situation. Yet this only applies to the poverty-stricken group that emerges during the crisis; the poor that had lived in poverty before the crisis retain their status as targets of stigmatisation.

Another recent attempt to fill gaps in the studies of media's role in the reproduction of ideology has been Redden's study (2014) based on the analysis of the situation in Britain and Canada. She conducted research into how poverty was framed in online media, concluding that poverty in media reports is framed in ways that privilege the free market-based approach, and that the practices of

today's web-based editorial boards do not provide for significant changes in framing. Redden (2011) has also compared, with regard to framing, mainstream media with alternative outlets related to the politics of social protest. She concluded that only the latter tend to relate the issue of poverty to questions of social justice; whereas the mainstream media (with insignificant exceptions) is dominated by a framing that individualises the poverty or rationalises it by computing expenses on the part of the State.

Yet studies on relation between media and public opinion is more numerous than those on the discursive role of media with regard to public policy. In the studies of media role several received theoretical and methodological approaches are employed.

For instance, one of the first to conduct behaviourist studies on poverty, poverty reduction policies and communication was Howwit (1982). The main subject for behaviourists working in this area has been the factor of interaction between the media and their readership in the process of reproduction of the acceptability of the vision of minimal welfare state. Thus, Iyengar (1990, 1991) has focused on the impact the framing has on the audiences' opinion about who is in charge of poverty problems. He shows that episodic framing dominant in television is linked to the fact that the audience tends to attribute responsibility to the individual, and not to those participants of public policy who are endowed with more power (politicians, State servants etc). This way of framing is not favourable to potential change of public policy.

Sotirovic (2001) has studied the factor of the quality of media content and its effect on the public's perception of beneficiaries of social support and social policies. Firstly she looked into the public's perception of public expenditure and examined the representation of a typical beneficiary of social support in the public eye. Secondly, she researched if and how this perception is related to the consumption of media content. Finally, she researched the impact of those perceptions on individuals' positions towards social policies.

The study concluded that much of media's attention is devoted to the following poverty-related topics: 1) political decisions; 2) political debates; 3)

personal experiences of individuals. The researcher concluded that the information provided by media is insufficient for the audiences to be able to get a bigger picture and to understand the structural causes of poverty problems or how to analyse social problems. It can cause negative attitude towards beneficiaries of social support and facilitate stereotyping of the poor as well as the hostility of the public towards poverty reduction policies. Alternatively, when the press and televisions offer more thematic stories about social welfare and poverty, the public's understanding of social situation improves and public's acceptance of poverty reduction policies grows.

Johnson et al. (2009) have researched the effects of priming on the audience's opinion about the relevance of the social policies applied. They concluded that the target audience, after being exposed to media reports that evoke the stereotype of black criminal, tend to be less supportive of the implementation of social policies intended for black population than of those intended for white population. This research shows how media can contribute to further marginalisation of criminalised social groups by reproducing stereotypes.

Gilens (1999) found that although, in principle, the public is supportive of policies aimed at poverty reduction, under the influence of media the public opinion tends to distinguish between deserving and undeserving poor. Often, the latter is made to refer to ethnic minorities, so that the intolerance toward the poor is linked to ethnic discrimination, xenophobia or racism.

The issue of poverty in the context of social inclusion has been discussed by scholars who apply paradigms of technological communication in their research. McLuhan (2003/1964) is considered the founder of this paradigm. In this kind of research, concepts of late capitalism are employed, along with theories of information society as a main research tool.

The impact of the media, and of the digital media in particular, on social inclusion has been widely researched. Most researchers who analyse the social inclusion through media are tech-savvy: they tend to assert that the extent to which a person takes advantage of the networks of electronic communication

correlates with the degree of his or her social inclusion, and that greater use decreases chances of social exclusion. It is also claimed that issues of social exclusion can be solved much easier when greater numbers of society members are part of the network of communications. Castells (2014) even goes so far as to contend that in the process in which two types of population groups have formed – global citizens of the world, defined by their membership of the network, and those that are excluded from net communication and are locally bounded – what is more important for the poor, who usually belong to the latter group, is to own a satellite TV and a mobile phone than to have what to eat.

Haddon (2000) subscribes to this view as well by asserting that electronic communication is not the cause of social exclusion, yet if one does not have access to the channels of electronic communication, although the majority of the members of the public do and do take advantage of it, it can worsen (Phipps, 2000) the situation of those living in social exclusion.

Technology-based solutions to the problems of social exclusion have been suggested as part of social policy as well as part of communication policy aimed at informing the public. However, those scholars that are sceptical about technologies' ability to have a positive effect in terms of egalitarian values of society have been saying that, although technology could facilitate open discussion and provide new opportunities for training, the development of information technology would not solve the problems of social exclusion, because social exclusion is not caused by the lack of information or technologies, or lack of user skills, but by the other socio-economic factors shaping the society, including structural inequality (Mansell quoting Karam, 2009: 113). Moreover, the universal digital access and even the supposed self-management of the user in his or her digital environment does not guarantee a more egalitarian society, since hierarchies and power relations can emerge because of a lack of special knowledge needed to manage the digital space (Karam, 2009: 118).

Novelty of the topic. There are studies that reveal the link between the framing of poverty in media, the dismantling of the welfare state and the neoliberal capitalism. However, the role that internet dailies play in concrete public policy processes, by which the dismantling of the welfare state is carried out, is not a very common subject of scholarly studies.

In the present study, the role of internet dailies is examined with reference to a critical period, i.e. the period when the process of dismantling welfare institutions and structures was most intense in Lithuania. Thus the present study's contribution consists in increasing the levels of awareness regarding media's role in the process of public policy during crises. It fits well into ongoing debates among communication scholars concerning the impact of crisis on media and on other communication systems.

High popularity of the commercial internet dailies that are not online versions of traditional media is a phenomenon that only exists in a small number of countries in the world. So the present analysis of Lithuanian internet dailies provides insights on relevant aspects of contents of the profitable online news media and their business model.

The present dissertation also proposes an improved scheme for the analysis of public policy framing, which is designed to insure a more accurate interpretation of the national media's role in the process of public policy affected by globalisation.

Epistemology and Methodology of the Research. Epistemologically, the present dissertation's approach to the subject of research is interpretative, drawing on social constructivism and critical realist perspectives. It is considered that the subject of analysis—the role of the media—is socially constructed, and yet it has a material expression, that is to say, it becomes objective from the moment it produces consequences, which means: when the stakeholders of public policy make decisions taking into account the role of media regarded in objective terms, and proceed to acting based on that decision, i.e. construct their discourse and shape their practice. (Taylor, 2010; Žižek, 2010). Within the

paradigm of Critical Realism, the democratising impact of media is not considered obvious, even within media systems of democratic countries – this is especially of note because the growing importance of internet dailies, as part of online media, is fuelling hopes that the quality of public discourse would improve and that there would be more democracy as the citizens' participation and engagement increases.

In terms of methodology, the dissertation traces the discursive role of media to interaction between media and other participants of public policy process. This interaction is inevitable, because participants of public policy network serve as sources of information for journalists, who disseminate the information received from the participants, and moderate their public interactions. This interaction materialises as media discourse, i.e. as journalistic output. The output form that the present dissertation is concerned with is text.

In the present thesis media is viewed as an active and interested agent in the powerful network of participants of public policy process (cf. Borquez, 1993). Media have influence on the process of public policy and aim to strengthen their position in the network, or at least not to lose their positions of power. Media's discourse is one of the main instruments used in power competition. Thus, media also moderate the interaction between participants of the public policy in such a way that in their text, the manifestation of media's interest as a participant of public policy network is discernible. The manifestations of media's efforts to remain in positions of power and strengthen their positions in the network of public policy actors should be considered the constitutive components of media's role in the process of public policy. These constituents include the norms of journalistic professionalism, along with the practices based on those norms that help preserve the autonomy of the profession (1), the interests related to media market (2), and political interests (3). During crises, these constituents establishing media's role cannot be secured, and new trends of interest manifestation in media discourse can occur, which may lead to new roles the media might want to pursue.

The thesis analyses the case of media's role in the politics of poverty reduction, however, the proposed multi-layered and complex methodology of textual analysis and the scheme of framing in public policy is also applicable in the analysis of the role of media in other areas of public policy process as well.

The critical discourse analysis of the public policy process in the media is performed according to a three-phase program as proposed by Fairclough (1995): Phase 1 refers to Social Practice Analysis, Phase 2 to Discursive Practice Analysis, and Phase 3 to Textual Analysis. Proceeding in these three steps enables assessment not only of the text itself, but also of the influence of production context (the specifics of normative role of internet dailies and the economic factors of discourse production). This is also how the obtained results can be interpreted in connection with the current poverty reduction policy-making practices in the context of crisis.

Lithuania's poverty reduction policy as a social practice is examined based on the assessment of its ideological discourse. For this purpose, Eagleton's (1994) concept of ideology** is cited. Media's discursive practice is analysed with the help of Mosco's (2009) concepts of the political economy of communication, the commodification of media content and work, and spatialisation. In the second stage, the manifestation of professional standards is examined with reference to Christians et al.'s (2009) normative theory. According to this theory, media can perform the monitorial, the facilitative, the radical and the collaborative roles. The manifestation of interaction between public policy actors in media text is analysed with regard to the methods of framing: this approach is argued to be an effective instrument for critical discourse analysis. In order to determine the political interest of media within the proposed analysis of the framing of public policy in text, a four-element scheme (Entman, 1993, 2010) of the framing of public policy in media is employed (problem agent, causes of the problem, consequences, solutions and

---

** "Ideology are sets of discursive strategies for displacing, recasting or spuriously accounting for realities which prove embarrassing to a ruling power; and in doing so, it contribute to that power's self-legitimation." P. 8

impact). This scheme has been supplemented here taking into account the particular characteristics of contemporary public policy and of internet dailies.

Key arguments of the thesis

1. In order to scrutinise the role of media in public policy during crises, components constitutive of the role of media, including policies, the market and professional standards, are to be included into the purview of the methodology constructed for this purpose, since these components, which are heavily impacted by transformations that take place during crisis, reflect the manifestation of interests of media as a stakeholder of the network of public policy.

2. Entman's (1993, 2010) scheme of the framing of public policy by media is to be supplemented by two additional criteria: the first concerns the framing of the target of a proposed solution to a public policy problem, and the second, the level at which the solution is to be implemented (i.e. national, regional or global). These two additional criteria are necessary in order to argue that internet dailies play a role in the contemporary public policy affected by supranational institutions and that this role stems from the growing importance of communication which is conditioned by transformations prompted by crisis.

3. Internet dailies, which actually serve as online media channels, frame a discourse that is embedded in a very concrete context and has public policy as its subject, encompassing all levels of public policy (global, regional and national).

4. The specificity of online media is such that internet dailies, in framing public policy, communicate a discourse that is characterised by ideological diversity; media's interest in such a discourse is determined by professionalism as one of the components constitutive of media's role, which in turn has the potential for democratisation of public policy.

Structure of the Dissertation. The present thesis, excluding the introduction and conclusions, is made up of two main parts. The first part: 1) analyses, systematises and provides arguments for theories of media role; 2) substantiates the view of the media as a stakeholder of public policy network, actively involved in the process of public policy; 3) analyses the specifics of internet dailies that may affect the role of internet dailies. The second part: 1) methodologically justifies the programme of empirical research; provides arguments for framing as a method in service of critical discourse analysis and its suitability to investigate the role of media in public policy; 2) analyses the practice of poverty reduction policy in Lithuania during the economic crisis of 2008, with emphasis on its ideological assumptions that developed in the course of social policy formation; 3) presents and summarises findings of the critical discourse analysis-based research of the role of internet dailies in the process of poverty reduction policy during the 2008 economic crisis.

Summary of Findings and Conclusions. A methodology of research of the role of media in public policy during crises has to integrate three approaches representing contemporary theories of the role of media which emphasise politics, market and professional standards as constituents of that role. These constituents explain the role of media, while the manifestation of respective interests in media discourse provides material for understanding the interests of media in public policy network. Focusing on just one of the constituents would result in an insufficient analysis, because in this way, only one of the essential interests of media would be evidenced. To understand and interpret the role of media in public policy during crises more profoundly, an integrated approach is necessary.

Change affecting one of the constituents of media role effects changes in the manifestation of other. Thus texts reveal themselves as complex and multi-layered constructs of media discourse.

Analysis of how public policy is framed in media is aimed at disclosing the constructed frame and interpret it in the context of the implementation of public policy. In this way, the ideological implications of media discourse are evidenced. Yet at the same time, the framing as the basic procedure of discourse construction, apart from its function in the representation of public policy, is a tool designed to meet the other interests of media, i.e. professional standards and market interests. The interrelationship of the constituents of media's role is what endows media with the ability to adapt to the given circumstances during crisis, as well as to resulting transformations, and to retain influence, even when the media undergo major changes. The interrelationship also functions as a compensatory mechanism insuring media's ability to seek reinforcement or at least try to retain the influence in the network of stakeholders of public policy. During crisis, weakening of one of the constituents, as manifested in discourse, is compensated by reinforcing either of the other two components. For example, a decline in professionalism is indicative of the wakening of media's normative interest, yet by way of compensating for it, media tend to resort to higher content commodification as a tactic for securing attention of the audience. This is how media retain their influence as the main source of public information within the network of stakeholders of public policy.

During the 2008 economic crisis, media's interest in journalistic professionalism was overridden by market concerns, which was especially evident in the case of internet dailies. This specifics constituted their role in poverty reduction policy during the crisis. In both Lithuanian online outlets that the present thesis focuses on, DELFI and lrytas.lt, the practice of production and dissemination was highly commodified, with large amount of texts from other sources being repeatedly published. Competition among internet dailies did not manifest itself in the thematic diversity of output or the quality of editorial work. Specialisation in social issues did not exist in news rooms. Overall, the problems of poverty, despite their relevance to society, were given marginal positions, serving as a filler in the general news flow.

There only was slight change in tone in the years when decline in GDP reached its lowest point, marking the most serious economic crisis in Lithuania (2009 - 2010). During this period, internet dailies tended to frame poverty as a public policy matter. Later, however, especially since 2012, when the implementation of the reform of poverty reduction policy began, poverty has tended to be framed within contexts that have little to do with public policy.

The normative role of internet dailies in poverty reduction policy appeared to be facilitative. In framing poverty, media rarely opted for the role of a neutral observer. Regarding poverty, they took an active position, moralising, explaining and teaching lessons to other participants of public policy processes as well as to the public. However, under the loupe of the scheme of framing of public policy, these media texts reveal a clear collaborative character, which prompts a revision of the results of initial normative assessment. The facilitative attitude served to hide weak expression of professionalism. In fact, the political discourse of the media was basically reproducing the spirit of poverty reduction policies being implemented by the other member of public policy network – the Government.

Internet dailies were criticising the Government, yet what they were critical of was not the direction that the implementation of poverty reduction policies took – which consisted in minimising government's role in ensuring the economic well-being of the population – but the alleged lack of resolution in implementation of those policies. Similar was also the stance of other business actors that were quoted by media as sources to substantiate their views. A frame was being constructed in which reduction in public sector spending was suggested as the sole way of solving the poverty reduction issues. In addition, the examination of production practices shows that media has tended to place the articles dealing with the topic of poverty under the business news headings. This proves that the agenda-setters in charge of the discourse of internet dailies have tended to rationalise and naturalise their own internalised ideological convictions. Remarkably, in terms of the ideology promoted, there has been no difference between the competing outlets.

In constructing the frame that suggested free market solutions as the sole means to tackle the poverty issues during the crisis, internet dailies revealed their neoliberal ideological orientation. This frame dominated the picture despite the fact that those same dailies tended to associate the causes of poverty with the structural features of the state economic order – economic crisis, unemployment, and the unaffordability of essential consumer goods and services. In this sense, Lithuania's situation is remarkable. It is apparent from the overview of the state of research above that a reduced role of the State is commonly linked to the individualising framing of poverty issues. As a rule, for this kind of framing to become dominant, the structural causes of poverty have to be systematically ignored. However, the present research shows that, although some elements of such framing are present in Lithuanian internet dailies, the framing that cites the structural causes of poverty clearly dominates.

Some other ways in which the internet dailies tended to frame news during the period of the 2008 economic crisis include: placing responsibility for tackling the issues of poverty with public and non-governmental organisations; citing charity and community initiatives as a strategy to solve poverty issues. These kinds of framing present poverty issues as solvable through the good will and efforts of other organisations or individuals, without problematising the role of the State. The neoliberal policies, as expressed in media, has been supported by the dominant framing in which poverty is represented as something caused by individuals' personal faults or their conscious determination to live in poverty. There were also cases of conservative framing whereby poverty was ascribed to cultural reasons. Suggestions for public policy agenda were worded accordingly, including typically conservative rhetoric of "deviant lifestyle", "faulty personality", "abuse of state support", "parasitic lifestyle", criminality etc. These were cited as something to be addressed by means of increased social control, sanctions, and penalties. Such strategies of neoconservative framing can be considered as a tactics of "deterrence from poverty". Incidentally, the poverty reduction policy reform, which was launched in 2012, consisted precisely in

increasing social control – so in this respect, too, media's position was entirely in phase with the public policy being implemented.

Thus, the study of framing using critical discourse analysis shows that during the economic crisis the internet dailies acted as part of ideological state apparatus (Althusser, 1984). Minimising Government's role in ensuring the welfare of the population did not contradict media's commercial interest to increase audience. Media got eagerly involved in charity initiatives: apart from their obvious capacity as broadcaster of charity events, they also self-assigned themselves the role of initiators of poverty reduction campaigns. Media has also been willing to support civic initiatives, however, only those organisations were considered eligible that did not address government's role. Constructions of targets of public policy almost exclusively framed children and those living in extreme poverty (homeless, vagrants, and beggars). Another group of population that the internet dailies tended to frame as one deserving of public support and as the poorest were pensioners. Yet relatively few instances can be cited in which the most disadvantaged groups (households with a single parent and one or more children, two-adult families with many children), as well as young citizens struck by poverty because of the crisis, were framed as targets of poverty reduction policy. So it can be concluded that in the case of internet dailies, the journalistic professionalism was not the main interest that found expression in their discourse.

The trends of globalisation and regionalisation in modern public policy, as well as the discourse of supra-national stakeholders of public policy processes which influences national governments, necessitates amending of Entman's (1993, 2010) scheme, if it is to provide for a variable representing the level at which a problem is to be addressed (national, regional, or global). Entman's analysis shows how internet dailies are affected by their own global character. The question to be posed is: given this global character of internet dailies, do they communicate a context-sensitive discourse concerning poverty? Are they able to reflect all public policy-making levels?

The effects of online media's global character are quite obvious. In internet dailies' output, the flow of news about poverty elsewhere (abroad as well as regional and global poverty) was growing faster each year than the number of news about poverty in Lithuania. The former news were distributed across almost all sections of dailies' contents, beyond their natural placement as "foreign news". Internet dailies obviously try to target an audience that tends to think globally. There is also a clear tendency to decontextualise news. It indicates that the geographical proximity no longer serves as a criterion for news selection – or at least that it is not as relevant as it used to be. However, poverty issues, supposed to be addressed at the national policy level, have been rarely framed as something that has to be solved or otherwise depends on the supranational level of public policy. Thus it can be concluded that, in this respect as well, the internet dailies have not considered professionalism to be their priority interest, since they have not given any consideration to the question of the influence of the supranational actors of public policy on the national public policy. On the other hand, in those rare instances when poverty was framed on the global or regional level, the political stance of internet dailies showed itself again, discernible in the fact that supranational institutions were regarded as "central," thus, as authoritative sources of information, also for the media themselves.

The fact that media's discourse has been dominated by just a couple of ideological orientations prompts the conclusion that the discourse of internet dailies during the economic crisis, when transformations were taking place, was not characterised by ideological diversity. It applies to the most commonly used media sources as well. Media prefer as their main sources of information on poverty issues Government, businesses, and other State and municipal authorities. Agents such as citizens' organisations, trade unions, and academics are relegated to the status of secondary sources and are rarely quoted on matters related to poverty. To sum up, the findings of the present research suggest that, during the 2008 economic crisis, when significant transformations of public

policy were taking place, the potential of internet dailies for democratisation within poverty reduction policy was not realised.

References

- Abbie Erler, H. (2012). A New Face of Poverty? Economic Crises and Poverty Discourses: A New Face of Poverty? *Poverty & Public Policy*, 4(4), 183–204. doi:10.1002/pop4.13
- Althusser, L. (1984). *Essays on Ideology*. London: Verso.
- Avram, S., Figari, F., Leventi, C., Levy, H., Navicke, J., Matsaganis, M., ... Sutherland, H. (2013). The Distributional Effects of Fiscal Consolidation in Nine Countries. *EUROMOD Working Paper No. EM 2/13*. Retrieved from <https://www.iser.essex.ac.uk/publications/working-papers/euromod/em2-13.pdf>
- Baločkaitė, R. (2009). Can You Hear Us? The Lower Class in Lithuanian Media and Politics. *Problems of Post-Communism*, 56(1), 12–22.
- Baločkaitė, R., & Rinkevičius, L. (2009). Branduolinės energetikos diskursai Lietuvos žiniasklaidoje ir viešojoje nuomonėje: nuostatų takoskyros ir „kalbančiųjų klasės“ formavimasis rizikos visuomenėje. *Filosofija. Sociologija*, 20(4), 259 – 270.
- Borquez, J. (1993). Newsmaking and Policymaking: Steps toward a Dialogue. In *Media and Public Policy* (pp. 31–40). Westport, CT: Praeger Publishers.
- Castells, M. (2014). The Networked Metropolis: Global Connectivity, Regional Disconnection. *Keynote Address by Prof. Manuel Castells at IAMCR 2014*. Hyderabad, India. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=rkOCwjL1QXo>
- Christians, C., G., Glasser, T. L., McQuail, D., Nordenstreng, K., & White, R. A. (2009). *Normative Theories of the Media. Journalism in Democratic Societies*. University of Illinois Press.
- De Goede, M. (1996). Ideology in the US Welfare Debate: Neo-Liberal Representations of Poverty. *Discourse & Society*, 7(3), 317–357. doi:10.1177/0957926596007003003
- Eagleton, T. (1994). *Ideology*. London and New York: Longman.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. doi:10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x
- Entman, R. M. (2010). Framing Media Power. In P. D’Angelo & J. A. Kuyupers (Eds.), *Doing News Framing Analysis* (pp. 331 – 335). London and New York: Routledge, Taylor & Francis Group.

- Etnerytė, I., Lazutka, R., Poviliūnas, A., Savičiūtė, D., Skučienė, D., & Žalimienė, L. (2013). *Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams teikimo, vykdant savarankiškąją savivaldybių funkciją, perspektyvos. Tyrimo, atlikto pagal 2013 m. liepos 30 d. pasirašytą projekto atlikimo sutartį Nr. D4-332, ataskaita Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai* (p. 117). Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras.
- Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*. London: Arnold.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Frėjutė-Rakauskienė, M. (2009). *Etninio nepakantumo ir ksenofobijos apraiškos Lietuvos spaudoje ES prevencinės politikos aspektu*. Socialinių tyrimų institutas, Vilniaus universitetas, Vilnius.
- Garnham, N. (1999). Amartya Sen's capabilities approach to the evaluation of welfare: its application to communications. In A. Calabrese & J.-C. Burgelman (Eds.), *Communication, Citizenship, and Social Policy: Rethinking the Limits of the Welfare State* (pp. 113–124). Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Gilens, M. (1999). *Why Americans Hate Welfare: Race, Media, and the Politics of Antipoverty Policy*. USA: The University of Chicago Press.
- Gould, C., Stern, D. C., & Adams, T. D. (1981). TV's distorted vision of poverty. *Communication Quarterly*, 29(4), 309–314. doi:10.1080/01463378109369420
- Guogis, A., & Koht, H. (2009). Why Not the Nordic Welfare State Model in Lithuania? Trends in Lithuanian and Norwegian Social Policies. In J. Aidukaitė (Ed.), *Poverty, Urbanity and Social Policy: Central and Eastern Europe Compared* (pp. 250 – 277). New York: Nova Science Publishers.
- Haddon, L. (2000). Social Exclusion and Information and Communication Technologies: Lessons from Studies of Single Parents and the Young Elderly. *New Media & Society*, 2(4), 387–406. doi:10.1177/1461444800002004001
- Indriliūnaitė, R. (2008). Media as a tool of the social exclusion : images of the homeless in Lithuanian press. *Sabiedrība Un Kultūra : Rakstu Krājums.*, 238–245.
- Iyengar, S. (1990). Framing Responsibility for Political Issues: The Case of Poverty. *Political Behavior*, 12(1), 19–40.
- Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible? :how television frames political issues*. The University of Chicago Press.
- Johnson, J. D., Olivo, N., Gibson, N., Reed, W., & Ashburn-Nardo, L. (2009). Priming Media Stereotypes Reduces Support for Social Welfare Policies: The Mediating

- Role of Empathy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(4), 463–476.
doi:10.1177/0146167208329856
- Karam, F. J. C. (2009). Journalism in the age of the information society, technological convergence, and editorial segmentation Preliminary observations. *Journalism*, 10(1), 109–125. doi:10.1177/1464884908098323
- McLuhan, M. (2003). *Kaip suprasti medijas: žmogaus tęsiniai*. Vilnius: Baltos lankos.
- Mosco, V. (2009). *The Political Economy of Communication*. London: SAGE Publications.
- Petrauskienė, R., & Žilinskas, G. (2013). Informacinių technologijų įtaka politiniam dalyvavimui: interneto skverbties ir rinkėjų aktyvumo tendencijos Lietuvoje. *Viešoji Politika Ir Administravimas*, 12(1), 50–64. doi:http://dx.doi.org/10.5755/j01.ppa.12.1.4012
- Phipps, L. (2000). NEW COMMUNICATIONS TECHNOLOGIES - A conduit for social inclusion. *Information, Communication & Society*, 3(1), 39–68. doi:10.1080/136911800359419
- Redden, J. (2011). POVERTY IN THE NEWS: A framing analysis of coverage in Canada and the UK. *Information, Communication & Society*, 14(6), 820–849. doi:10.1080/1369118X.2011.586432
- Redden, J. (2014). *The Mediation of Poverty. The News, New Media, and Politics*. United Kingdom: Lexington Books.
- Schumpeter, J. (1998). *Kapitalizmas, socializmas ir demokratija*. Vilnius: Mintis.
- Sotirovic, M. (2001). Media Use and Perceptions of Welfare. *Journal of Communication*, 51(4), 750–774. doi:10.1111/j.1460-2466.2001.tb02905.x
- Sourbati, M. (2012). Disabling communications? A capabilities perspective on media access, social inclusion and communication policy. *Media, Culture & Society*, 34(5), 571–587. doi: 10.1177/0163443712442702
- Taylor, P., A. (2010). *Žižek and the Media*. Polity press.
- Žilinskas, G. (2012). Skaitmeninės atskirties Lietuvos Respublikos regionuose analizė. *Viešoji Politika Ir Administravimas*, 11(3), 502–513.
- Žižek, S. (2010). *Smurtas*. Demos kritinės minties institutas, Vilnius.

Contributions in peer-reviewed journals published on the topic of dissertation:

1. Donauskaitė, D. *Lithuanian local media's sourcing of information about on-going changes in cash social assistance distribution: assessment of the professionalization of journalists*. [Informacijos šaltinių naudojimas Lietuvos vietiniuose laikraščiuose pateikiant piniginės socialinės paramos skirstymo pertvarkos aktualijas: žurnalistų profesionalizacijos prielaidos]. Informacijos mokslai, 2014, 68 t. P. 147-164. (paper published in Lithuanian language)

2. Donauskaitė, D. Framing poverty in Lithuanian Community Newspapers. Local authorities, community members and journalists communicating social and policy changes. Journalism Research, 2011, nr. 4, p.106–132.

Research conducted while working on the dissertation was presented in reports delivered at international (6) and national (1) academic media and communication conferences:

1. Framing Poverty in Lithuanian News Media during Economic Crisis of 2008: Implications for Media Role in Poverty Reduction Policy. International conference: Crisis and Resistance in Central and Eastern Europe. 22-23 November, 2014. Organised by Debatte and Rosa Luxemburg Shiftung. Warsaw University, Poland.

2. Mass Media Role and Ideological Underpinings of Poverty Reduction Policies in the Baltic. The International Association for Media and Communication Research (IAMCR) annual conference, theme „Region as frame: politics, presence, practice“. 15-19 July, 2014. Hyderabad, Andhra Pradesh, India.

3. Relation between Changes in News Media Labour Market and Diversity of Journalistic Content. Case of Lithuania 2010. The 5th International Media Readings in Moscow Mass Media and Communications – 2013 „National Media Systems between National and Global: Models and Trends of the 2010s“. Organised by Faculty of Journalism, Lomonosov Moscow State University. November 14-15, 2013. Moscow, Russia.

4. Poverty and News Values. International Scientific Conference on Media and Freedom Speech. Controversies and Social Clashes. Organised by Vilnius University Institute of Journalism. 24-25 October, 2013. Vilnius, Lithuania.
5. Poverty and Social Exclusion in Post-Soviet Community Media. Case of Lithuania in 2012. The International Association for Media and Communication Research (IAMCR) annual conference, theme „Crises, ‘Creative Destruction’ and the Global Power and Communication Orders“. 25–29 June, 2013. Dublin, Ireland.
6. Mediation of Social Policy Changes in the Local Press: Case of Lithuania, 2012. The 6th International Conference on Media in Central & Eastern Europe CEECOM 2013 Kaunas. 26–27 April, 2013. Kaunas, Lithuania.
7. Issue of poverty in print and internet dailies: differences in practice of editing and news selection criteria. National scientific conference „Quality of the content in contemporary news media“. Vilnius University, Communication Faculty, Institute of Journalism, 24 October, 2012.

Author details

Džina Donauskaitė was born on 16 May 1985 in Salantai, Kretinga region (Lithuania). Following her studies at Vilnius University Faculty of Communication in 2003-2007, Džina was granted Bachelor's degree in Journalism. Part of her undergraduate studies were completed at the University of Jyväskylä (Finland). In 2007-2009 she did her post-graduate studies at the Faculty of Philosophy of Vilnius University and acquired Master's Degree in Sociology. From 2006 to 2010 Džina was employed as a journalist and sub-editor by Lithuanian political weekly „Atgimimas“, she was working and continues to work as a freelance journalist publishing in Lithuanian National Radio, DELFI internet daily, „IQ. The Economist“ magazine. Since 2009 Džina has been lecturing at Vilnius University Faculty of Communication. She taught Introduction to Journalism, Journalism Theory, Mediology courses. She is also

an individual member of International Association for Communication and Media Research.

From 2013 Džina is editing journalism students' educational online newspaper „University Journalist“. She is also a member of a think-tank „Demos Institute of Critical Thought“, organiser of public lectures and other events, expert, coordinator and manager of various national and international civic projects on topics of human rights, social policy, journalism, and media literacy.

Contact details:

E-mail: dzina.donauskaite@kf.vu.lt

Phone: +37068349652

SANTRAUKA

Aktualumas ir analizuojama problema. Žiniasklaida politikos komunikacijoje – pagrindinis visuomenės informacijos šaltinis, be aktualių informacinių pranešimų pateikiantis vykstančių socialinių ir politinių procesų aiškinimą ir vertinimą. Jos vaidmuo ypač išauga krizių laikotarpiais, kuomet sumažėja socialinis saugumas ir netikra dėl ateities visuomenė informacijos, įvykių bei procesų aiškinimų gauna iš tokios informacijos rengimu ir sklaida besiverčiančios žiniasklaidos. Žiniasklaidos vaidmens augimo laikotarpį Lietuva patyrė 2008 metų ekonominės krizės metu, kuomet šalyje ne tik transformuota viešoji politika, darant įtakos visuomenės skurdo augimui (Avram et al., 2013), bet vyko ir pačios žiniasklaidos struktūrinės permainos – dėl rinkos, visuomenės informavimo politikos bei kitų sąlygų sunyko periodinė spauda, jos auditorija, ir iškilo interneto dienraščiai. Jie netruko tapti svarbiais viešosios politikos dalyviais: 2012 m. įgyvendinant disertacijoje rūpimos skurdo mažinimo politikos reformą, interneto dienraščiai kaip svarbus reformos vykdytojams ir, jų nuomone, visuomenei, informacijos šaltinis minėtas dažniau nei nacionaliniai televizijos, radijo kanalai, nacionalinė ar vietinė spauda, komercinis radijas (Etnerytė et al., 2013: 83).

Esminės, sunkiai prognozuojamos, kompleksiškos, viena kitai įtakos darančios, persiklojančios ir intensyvios permainos yra krizių laikotarpių skiriamasis vyksmas, kuriam konceptualizuoti Schumpeter (1998/1942) vartojo „kūrybingo griovimo“ ir „griaunančio kūrybingumo“ (angl. *creative destruction, destructive creation*) sąvokas pabrėždamas, kad krizių metu laisvosios rinkos visuomenėse ir demokratinėse santvarkose vyksta intensyvi visos kapitalistinės sistemos transformacija. Pasak Fairclough, (2003: 4), transformacijos yra kapitalistinės sistemos būdas įveikti ekonomines krizes, užsitikrinti, kad po pereinamojo laikotarpio ekonominė plėtra galėtų būti tęsiama. Po 2008 m. ekonominės krizės žiniasklaidos rinkos plėtros tęstinumą užtikrinęs interneto dienraščių iškilimas gali būti laikomas vėlyvojo kapitalizmo, pabrėžiant komunikacinę jo dimensiją, vadinamo informacijos

visuomenės (Castells, 1989), tinklo visuomenės (Castells, 2000), skaitmeninio kapitalizmo (Schiller, 2000), naujojo kapitalizmo (Fairclough, 2003) terminais tvirtinimosi bruožu. Klausimas, koks yra vėlyvojo kapitalizmo metu augant komunikacijos reikšmei iškilusių interneto dienraščių vaidmuo viešosios politikos procesuose – kaip kad Lietuvai aktualioje skurdo mažinimo politikoje, kurios uždavinys yra amortizuoti galimas viešosios politikos transformacijų ir ekonominės krizės pasekmes – tampa svarbiu klausimu, į kurį galima atsakyti išsprendus teorinę disertacijoje formuluojamą problemą, kylančią dėl krizių metu vykstančių transformacijų kompleksiskumo. Ji reiškia klausimu: „Kaip išanalizuoti interneto dienraščių vaidmenį transformuojamoje viešojoje politikoje krizių metu?“. Empirinė disertacijos problema sprendžiama skurdo mažinimo politikos kaip viešosios politikos atvejui taikant teorinio tyrimo pagrindu sukonstruotą žiniasklaidos vaidmens tyrimo metodologiją. Ją galima išreikšti klausimu: „Koks 2008 m. ekonominės krizės metu buvo Lietuvos interneto dienraščių vaidmuo skurdo mažinimo politikoje?“

Disertacijoje keliamas **tikslas** – sukonstruoti žiniasklaidos vaidmens viešojoje politikoje krizių metais tyrimo metodologiją ir pagrįsti jos taikymą pasitelkus Lietuvos interneto dienraščių* vaidmens skurdo mažinimo politikoje 2008 m. ekonominės krizės metu atvejį.

Siekiant tikslo, įgyvendinami šie **uždaviniai**:

1. Remiantis šiuolaikinėmis žiniasklaidos vaidmens viešojoje politikoje teorijomis (komunikacijos normatyvine, politinės ekonomijos ir kritine), išanalizuoti žiniasklaidos kaip suinteresuotosios viešosios politikos tinklo dalyvės (angl. *stakeholder*) vaidmenį viešojoje politikoje krizių laikotarpiais.

---

* Disertacijoje tiriamas 2008 m. ekonominės krizės metu pagal www.audience.lt duomenis labiausiai skaitomais buvusiu DELFI ir Irytas.lt interneto dienraščių diskursas.

2. Įvertinti interneto žiniasklaidos ypatumus, galinčius turėti įtakos interneto dienraščių kaip viešosios politikos dalyvių vaidmeniui ir teorinės sampratos apie žiniasklaidos vaidmenį kaitai.
3. Sukonstruoti kritinės diskurso analizės prieiga paremtą integralią žiniasklaidos vaidmens viešojoje politikoje krizių metu tyrimo metodologiją.
4. Išanalizavus ir žiniasklaidos kaip suinteresuotosios viešosios politikos dalyvės aspektu įvertinus Lietuvos interneto dienraščių vaidmenį skurdo mažinimo politikoje 2008 m. ekonominės krizės metu, pagrįsti sukonstruotosios tyrimo metodologijos taikymą.

Temos iširtumas. Žiniasklaidos vaidmuo Lietuvos skurdo mažinimo politikoje išsamiau netyrinėtas. Taip pat dar nėra paskelbta komunikacijos mokslo darbų, detaliau vertinančių žiniasklaidos vaidmenį Lietuvos viešosios politikos procesuose krizių metu. Mokslininkai yra tyrę žiniasklaidos vaidmenį kitose Lietuvos viešosios politikos srityse. Pavyzdžiui, Lietuvos žiniasklaidos diskursą įgyvendinant ES etninio nepakantumo ir ksenofobijos prevencijos politiką šalyje, siedama su žiniasklaidos poveikiu visuomenės nuomonei, vertino Frėjutė-Rakauskienė (2009). Tyrimo rezultatų pagrindu suformuluotos rekomendacijos efektyvesniam viešosios politikos įgyvendinimui. Baločkaitė ir Rinkevičius (2009) kritinės diskurso analizės būdu tyrė žiniasklaidos turinį vykstant branduolinės energetikos politikos Lietuvoje formavimui. Jie atskleidė, kad žiniasklaida ignoruoja ar pateikia kaip marginalią bei vertina kaip populistinę paplitusią visuomenėje kritišką nuomonę apie branduolinės energetikos šalyje plėtrą. Kitaip tariant, atskleista, kad žiniasklaida nušviesdama aktualius viešosios politikos formavimo procesus gali ignoruoti visuomenės nuomonę, o tai kelia ir žurnalistinio profesionalumo, ir žiniasklaidos kaip demokratijos garanto viešosios politikos procesuose klausimų.

Socialinio konstruktyvizmo rėmuose mokslininkai yra analizavę problemų (kurias galima traktuoti kaip problemas skurdo mažinimo politikos darbotvarkei) konstravimą žiniasklaidoje, skurstančių visuomenės grupių

reprezentavimą. Pavyzdžiui, Indriliūnaitė (2008) gilinasi į benamių vaizdavimą. Vadovaudamasi kritine teorija socialinės atskirties grupių reprezentavimo žiniasklaidoje problematiką tyrė Baločkaitė (2009). Ji vartoja „tylinčiųjų klasių“ sąvoką pažymėdama, kad skurstančios visuomenės grupės Lietuvos žiniasklaidoje pristatomos neadekvačiai jų situacijai ir nepakankamai. Įžvalgų apie skurdžių vaizdavimą žiniasklaidoje tarptautinėje mokslo arenoje paskelbta daug anksčiau – kai Lietuvos tyrėjai už geležinės uždangos tokių mokslo problemų dar neanalizavo. Pavyzdžiui, Gould et al. (1981) nustatė, kad žiniasklaida yra linkusi pateikti sentimentalų ekonominių trūkumų visuomenėje paveikslą. Joje mažai kalbama apie neigiamas skurdžios buities pasekmes, užtat idealizuojamas vadinamasis „spartietiškas“ gyvenimo būdas, skurdieji vaizduojami kaip laimingesni už didesnių pajamų gyventojų grupes.

Pasakytina, kad mokslo darbuose Lietuvos žiniasklaidos diskurso apie socialines grupes vertinimo siejant su įgyvendinamos viešosios politikos priemonėmis yra nedaug ir jis epizodiškas.

Apie žiniasklaidos vaidmenį taip pat tik užsimenama tiriant Lietuvos gerovės valstybės raidą. Guogis ir Koht (2009), svarstydami, kodėl buvo kuriamas korporatistinis, o ne šiaurietiškas, konkrečiuoju atveju – norvegiškas – gerovės valstybės modelis – kaip vieną iš aplinkybių mini tai, kad Lietuvos žiniasklaida visą laikotarpį po nepriklausomybės atkūrimo advokatavo neoliberaliai ideologijai – diskursyvią elitų įrankiui, kuriuo siekiama „minimalios valstybės“, t.y., kuo mažesnio valstybės dalyvavimo užtikrinant gyventojų gerovę. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad išsamesnių žiniasklaidos tyrimų, atskleidžiančių Lietuvos žiniasklaidos kaip neoliberalios ideologijos advokatės vaidmenį taip pat neskelbta.

Žiniasklaidos kaip reprodukuojančios tam tikras ideologines pasaulėžiūras vaidmuo tarptautinėje mokslų arenoje yra tyrinėtas daugiau. Pavyzdžiui, de Goede (1996) analizavo, kaip skurdo motyvas iškyla žiniasklaidos tarpininkaujamuose politiniuose debatuose. Jos teigimu, žiniasklaidos yra natūralizuojami (t.y., laikomi objektyviai natūraliais, savaimė suprantamais) konservatyvūs skurdo mažinimo politikos argumentai. Jais

akcentuojamos kultūrinės skurdo priežastys ir individuali skurstančiojo atsakomybė. Anot mokslininkės, šiems argumentams dominuojant lengviau yra keisti socialinę įtrauktį pabrėžiančią valstybės ekonominę politiką neoliberalia, mažesnį valstybės vaidmenį užtikrinant gyventojų gerovę pabrėžiančia politika.

Kita vertus, naujo ekonominės krizės metu atlikto Abbie Erler (2012) tyrimo rezultatai rodo, jog krizės laikotarpiu kur kas dažnesnis, nei konservatyvus kultūrinis skurdo priežasčių ir kilmės aiškinimas, pateikiamas struktūrinių skurdo priežasčių (valstybės ir rinkos sąrangos) aiškinimas; todėl daroma išvada, jog ekonominė krizė sukuria alternatyvą hegemoninei kalbėsenai apie paramos nenusipelnčius skurdžiuosius, kurie esą yra patys kalti dėl padėties, į kurią pateko. Tačiau, anot mokslininkės, tai pasakytina tik apie krizės metu iškilusią skurdo grupę – iki ekonominės krizės skurdusieji ir toliau yra kaltinami dėl buvimo skurdžiais.

Interneto žiniasklaidos reprodukuojamos ideologijos tyrimų spragą Didžiosios Britanijos ir Kanados situacijos analizės pavyzdžiu užpildė Redden (2014). Ji atliko skurdo rėminimo interneto žiniasklaidoje tyrimą, kuriuo atskleidė, kad skurdas žiniasklaidos naujienose rėminamas iš laisvosios rinkos perspektyvos (angl. *free market-based approach*), o šiuolaikinių įtinklintų redakcijų praktikos nesudaro sąlygų rėminimo kaitai. Taip pat Redden (2011) lygino rėminimą pagrindinėse (angl. *mainstream*) žiniasklaidos priemonėse ir alternatyviose – su visuomenės protesto politika susijusiose – žiniasklaidos priemonėse. Ji nustatė, kad tik pastarosiose skurdo problematika dažniau vertinama keliant socialinio teisingumo klausimą; tuo metu pagrindinėse žiniasklaidos priemonėse, su nedidelėmis išimtimis, dominuoja individualizuojantis skurdą rėminimas arba racionalizuojantis (pvz., skaičiuojamos valstybės sąnaudos socialinės paramos sistemai) rėminimas.

Vis dėlto apskritai daugiau nei diskursyviojo žiniasklaidos vaidmens siejant su įgyvendinama viešąja politika yra žiniasklaidos diskurso ir visuomenės nuomonės sąsąjumo tyrimų. Žiniasklaidos vaidmeniui tirti taikomos kelios teorinės ir metodologinės tradicijos.

Pavyzdžiui, bihevioristinius skurdo, skurdo mažinimo politikos ir komunikacijos tyrimus vienas pirmųjų plėtojo Howwit (1982). Srityje dirbančių bihevioristų pagrindinis domėjimosi objektas – auditorijos ir žiniasklaidos sąveikos veiksnys reprodukuojant minimalios gerovės valstybės vizijos priimtinumą visuomenėje. Pavyzdžiui, Iyengar (1990, 1991), išanalizavo žiniasklaidos rėminimo (angl. *framing*) poveikį auditorijos nuomonei apie tai, kas yra atsakingas už skurdo problemos sprendimą. Jis nustatė, kad televizijoje dominuojantis epizodinis skurdo rėminimas susijęs su tuo, kad atsakomybę auditorija linkusi priskirti individui, o ne daugiau galios turintiems viešosios politikos dalyviams (politikams, valstybės tarnautojams ir kt.). Toks žiniasklaidos rėminimas nesudaro palankių sąlygų galimai viešosios politikos kaitai, tad ją reprodukuoja.

Sotirovic (2001) tyrė žiniasklaidos turinio kokybės poveikį visuomenės suvokimui apie socialinės paramos gavėjus ir socialinę politiką. Pirmiausia buvo tiriama, kaip visuomenė suvokia vyriausybės išlaidas viešosioms reikmėms ir koks yra tipiško socialinės paramos gavėjo paveikslas visuomenės nuomonėje. Antra, buvo tiriama, ar ir kaip šis suvokimas susijęs su žiniasklaidos turinio vartojimu ir galiausiai – tirta suvokimų įtaka individų pozicijoms socialinės politikos atžvilgiu. Nustatyta, kad žiniasklaidoje daugiausia nušviečiami su skurdu susiję 1) politiniai sprendimai, 2) politiniai debatai 3) individų asmeninės patirtys. Pasak tyrėjos, žiniasklaidoje per maža informacijos tam, kad auditorija susidarytų išsamesnį vaizdą, suprastų struktūrines skurdo problemų aplinkybes, taip pat – kaip analizuoti socialines problemas. Tai gali sukelti bjaurėjimąsi socialinės paramos gavėjais, nulemti skurdžių stereotipizavimą ir visuomenės priešišumą skurdo mažinimo politikos priemonėms. Ir priešingai: kuomet laikraščių ir televizijų auditorijoms pateikiama daugiau teminių istorijų apie socialinę gerovę ir skurdą, visuomenė geriau supranta apie socialinę būklę ir auga visuomenės palankumas skurdo mažinimo politikos priemonėms.

Johnson et al. (2009) tyrė žiniasklaidos sužadintų stereotipinių nuostatų (angl. *priming*) poveikį auditorijos nuomonei apie socialinės politikos priemonių taikymo poreikį. Jie nustatė, kad auditorijai peržiūrėjus reportažus,

visuomenės sąmonėje sužadinančius juodaodžių nusikaltėlių stereotipą, ji yra linkusi mažiau palaikyti socialinės politikos priemonių taikymą juodaodžiams, tačiau ne baltaodžiams. Šiuo tyrimu atskleista, kaip reprodukuodama stereotipus žiniasklaida gali prisidėti dar labiau marginalizuojant kriminalizuojamas socialines grupes. Gilens (1999) nustatė, kad nors visuomenė iš principo palaiko skurdo mažinimo politiką, veikiant žiniasklaidai susiformuoja nuomonės apie paramos vertus ir nevertus skurdžiuosius (angl. *deserving and undeserving poor*). Dažnai pastaraisiais tampa etninės mažumos, todėl nepakantumas skurdiesiems susiejamas dar ir su etnine diskriminacija, ksenofobija ar rasizmu.

Skurdo socialinės įtraukties aspektu klausimas keliamas technologinės komunikacijos tyrimų paradigmos mokslininkų. Šios paradigmos pradininku laikomas McLuhan (2003/1964). Tyrimai atliekami konceptualizuojant vėlyvąjį kapitalizmą, o tyrimo įrankiu naudojant informacinės visuomenės teorijas. Tiriamos medijų, ypač – skaitmeninių medijų – poveikis socialinei įtraukčiai. Socialinės įtraukties per medijas tyrėjai dažniausiai būna technologijų entuziastai: jie teigia, kad kuo žmogus labiau naudojasi elektroninės komunikacijos tinklais, tuo didesnė įtrauktis ir mažesnė socialinės atskirties tikimybė. Be to, manoma, kad socialinės atskirties problemas yra kur kas lengviau spręsti, kai daugiau visuomenės narių yra komunikacijų tinklo nariai – Castells (2014) net teigia, kad formuojantis dviems gyventojų grupių tipams – globalių pasaulio piliečių, tinklo vartotojų, ir atskirtų nuo tinklo komunikacijos, lokaliai apribotų gyventojų, – turėti satelitinę televiziją, mobilųjį telefoną skurdžiajam, paprastai patenkančiam į antrąją grupę, yra svarbiau nei turėti, ką pavalgyti. Sutikdamas su tokiu požiūriu Haddon (2000) tvirtina, jog elektroninė komunikacija nėra socialinės atskirties priežastis, tačiau prieigos prie elektroninės komunikacijos kanalų neturėjimas (kuomet didžioji dauguma visuomenės tais kanalais naudojasi), gali pabloginti (Phipps, 2000) socialinėje atskirtyje gyvenančių žmonių situaciją. Technologijomis grįsti socialinės atskirties problemos sprendimai yra rekomenduojami kaip socialinės ir kaip komunikacijos (visuomenės informavimo) politikos dalis (Garnham, 1999; Petrauskienė & Žilinskas, 2013; Sourbati, 2012; Žilinskas, 2012 ir kt.) Vis dėlto,

kritiškai dėl technologijų pozityvios įtakos visuomenės egalitarizmui atžvilgiu nusiteikę mokslininkai teigia, kad, nepaisant to, jog technologijos suteikia atvirų diskusijų, naujų mokymosi galimybių, informacijos technologijų plėtra negali tapti socialinės atskirties problemos sprendimu. Taip yra dėl to, kad socialinė atskirtis kyla ne iš informacijos ar technologijų, jų naudojimo įgūdžių trūkumo, o kitų socioekonominių visuomenę formuojančių veiksnių ir nelygybės struktūrų (Mansell cit. Karam, 2009: 113). Be to, net jei skaitmeninė prieiga būtų universali ir niekas kitas – išskyrus patį vartotoją – negalėtų valdyti jo skaitmeninės aplinkos, tai nebūtų pakankama sąlyga labiau egalitariškai visuomenei. Taip yra dėl to, kad hierarchijos, galios santykiai, susiformuoja ir dėl specifinių žinių, reikalingų norint įvaldyti skaitmeninę erdvę, trūkumo (Karam, 2009: 118).

Temos naujumas. Esama tyrimų, atskleidžiančių skurdo rėminimo žiniasklaidoje, gerovės valstybės išmontavimo ir neoliberalaus kapitalizmo ryšį. Tačiau interneto dienraščių vaidmuo konkrečios viešosios politikos, kurios priemonėmis vyksta gerovės valstybės išmontavimas, nėra itin dažnas mokslinių tyrimų objektas.

Interneto dienraščių vaidmuo tiriamas kriziniu laikotarpiu, t.y., laikotarpiu, kuriuo gerovės institucijų ir struktūrų išmontavimas vyko intensyviausiai, todėl darbas gausina žinių apie žiniasklaidos vaidmenį viešojoje politikoje kriziniais metais. Galima sakyti, kad darbas aktualiai įsikomponuoja į vykstančias komunikacijos mokslininkų diskusijas apie krizių poveikį žiniasklaidai ir kitoms komunikacijos sistemoms.

Aukštas komercinių interneto dienraščių, neleidžiamų kaip tradicinių žiniasklaidos priemonių internetinės versijos, skaitomumas yra nedaugelio pasaulio šalių fenomenas. Tad Lietuvos interneto dienraščių analizė teikia įžvalgų apie aktualius pelningo naujienų žiniasklaidos verslo modelio internete turinio ir vaidmens viešojoje politikoje aspektus.

Disertaciniame tyrime taip pat sukonstruojama papildyta viešosios politikos rėminimo schema, leidžianti tiksliau interpretuoti nacionalinės žiniasklaidos vaidmenį globalizacijos veikiamos viešosios politikos kontekste.

Disertacinio tyrimo epistemologija, metodologija ir metodai.

Epistemologinė disertacinio tyrimo prieiga yra interpretacinė, remiamasi socialinio konstruktyvizmo ir kritinio realizmo požiūriais. Laikoma, kad analizės objektas – žiniasklaidos vaidmuo – yra socialiai sukonstruotas, tačiau turi materialią išraišką, t.y., tampa objektyvus nuo to momento, kai sukuria pasekmes; kai atsižvelgdami į suvokiamą kaip objektyvų žiniasklaidos vaidmenį viešosios politikos dalyviai priima sprendimus ir, priklausomai nuo to, veikia – t.y., konstruoja diskursą ir formuoja praktiką (Taylor, 2010; Žižek, 2010). Kritinio realizmo paradigma taip pat nelaiko savaime suprantamu demokratizuojančio žiniasklaidos poveikio net ir demokratinių valstybių žiniasklaidos sistemose – tai ypač aktualu tiriant interneto dienraščius, nes interneto žiniasklaidos stiprėjimas kursto kokybiškesnio bei demokratiškesnio viešojo diskurso, didesnio piliečių įsitraukimo ir dalyvavimo lūkesčių.

Metodologiniu požiūriu disertacijoje laikoma, kad diskursyvusis žiniasklaidos vaidmuo atspindi žiniasklaidos ir kitų viešosios politikos dalyvių sąveiką. Ji yra neišvengiama, nes žurnalistai naudojami viešosios politikos tinklo dalyviais kaip informacijos šaltiniais, platina jų skleidžiamą informaciją, moderuoja jų viešąją sąveiką. Toji sąveika yra materializuojama žiniasklaidos diskursu – t.y., žurnalistine produkcija. Šioje disertacijoje analizuojama produkcijos forma yra tekstas.

Žiniasklaida disertacijoje yra laikoma aktyvia ir suinteresuota galingo viešosios politikos dalyvių tinklo veikėja (pgl. Borquez, 1993), turinčia įtakos viešosios politikos procesui ir tame tinkle siekiančia sustiprinti ar bent neprarasti savo galios pozicijų. Jos diskursas yra vienas iš pagrindinių instrumentų, kuriuo šio tikslo yra siekiama. Tad ir viešosios politikos dalyvių sąveika žiniasklaidos yra moderuojama taip, kad iš tekstų galima atpažinti žiniasklaidos kaip viešosios

politikos tinklo dalyvės interesų raišką. Žiniasklaidos siekio išlikti ir sustiprinti galios pozicijas viešosios politikos dalyvių tinkle raiškos formas reikėtų laikyti žiniasklaidos vaidmenį viešojoje politikoje steigiančiomis dedamosiomis. Tai – žurnalistinės profesionalumo normos bei jomis paremtos praktikos, padedančios išsaugoti profesijos autonomiją (1), žiniasklaidos rinkos (2) ir politikos (3) interesai. Krizių metu šios žiniasklaidos vaidmenį steigiančios dedamosios yra iš esmės sukrečiamos, todėl žiniasklaidos diskurse gali išryškėti naujų žiniasklaidos interesų raiškos, o sykiu ir žiniasklaidos vaidmens tendencijų.

Disertacijoje analizuojamas žiniasklaidos vaidmens skurdo mažinimo politikoje atvejis, tačiau sukonstruota daugiasluoksnė ir kompleksiška teksto tyrimo metodologija bei viešosios politikos rėminimo schema gali būti taikoma žiniasklaidos vaidmeniui ir kitos viešosios politikos procesui tirti.

Žiniasklaidos vaidmens viešojoje politikoje tyrimas atliekamas pagal Fairclough (1995) sudarytą trijų etapų kritinės diskurso analizės programą (I etapas – socialinės praktikos analizė; II – diskursyviosios praktikos analizė; III – tekstų analizė). Įgyvendinant šiuos etapus, galima įvertinti ne tik tekstą, bet ir tai, kaip jam įtakos daro produkcijos kontekstas (interneto dienraščių normatyvinio vaidmens ypatumai ir ekonominiai diskurso produkcijos veiksniai). Taip pat – interpretuoti rezultatus krizės metu esamos skurdo mažinimo politikos praktikos kontekste.

Lietuvos skurdo mažinimo politika kaip socialinė praktika išanalizuojama atlikus jos diskurso ideologinį vertinimą. Remiamasi Eagleton (1994) ideologijos samprata^{**}. Žiniasklaidos diskursyviosios praktikos analizė atliekama vadovaujantis Mosco (2009) komunikacijos politinės ekonomijos žiniasklaidos turinio bei darbo komodifikacijos ir įerdvinimo konceptais. Taip pat antruoju etapu įvertinama profesinių normų raiška vadovaujantis Christians et al. (2009) normatyvine teorija. Pagal ją žiniasklaida gali atlikti stebėsenos (angl. *monitorial*), auklėjamąjį (angl. *facilitative*), radikalų ir bendradarbiavimo

---

^{**} „Ideologija yra rinkiniai *diskursyvių strategijų*, skirtų *pakeisti, perdirbti ar epizodiškai atliepti* nepalankią dominuojančią galią tikrovę; tai darant, ideologijos prisideda prie galios savilegitimacijos ir racionalizuoja paprastai socialiai neteisingus socialinius santykius“. (P. 8)

(angl. *collaborative*) vaidmenis. Viešosios politikos dalyvių sąveikos raiška žiniasklaidos tekstuose tiriama rėminimo (angl. *framing*) metodą pagrindus kaip kritinės diskurso analizės instrumentą. Siekiant nustatyti žiniasklaidos politinį interesą atliekamoje viešosios politikos rėminimo analizėje teksto lygmeniu remiamasi keturnare (Entman, 1993, 2010) viešosios politikos rėminimo žiniasklaidoje schema (problemos sukėlėjas; problemą sukeliančios priežastys, padariniai, išeitys bei poveikis). Ji yra papildoma atsižvelgiant į šiuolaikinės viešosios politikos ir interneto dienraščių raiškos ypatumus.

Ginamieji teiginiai

1. Siekiant išanalizuoti žiniasklaidos vaidmenį viešojoje politikoje krizių metu, į konstruojamą metodologiją įtrauktinos žiniasklaidos vaidmenį steigiančios – politikos, rinkos ir profesinių normų – dedamosios. Veikiamos krizinio laikotarpio transformacijų, jos lemia žiniasklaidos kaip suinteresuotosios viešosios politikos tinklo dalyvės interesų raišką.
2. Į Entman (1993, 2010) viešosios politikos rėminimo žiniasklaidoje schemą įtrauktini du papildomi kriterijai (vienas – viešosios politikos problemos sprendimo adresato rėminimas, ir antras – problemos sprendimo lygmens (nacionalinis, regioninis, globalus) rėminimas), leidžiantys atskleisti interneto dienraščių (sietinų su komunikacijos reikšmės, kaip krizės transformacijų rezultato, augimu), vaidmenį šiuolaikinėje, viršnacionalinių institucijų veikiamoje, viešojoje politikoje.
3. Interneto dienraščiai, būdami interneto žiniasklaidos kanalais, rėmina įkontekstintą, visus viešosios politikos lygmenis (globalų, regioninį, nacionalinį) aprėpiantį diskursą apie viešąją politiką.
4. Interneto žiniasklaidos ypatumai lemia, kad interneto dienraščiai rėmindami viešąją politiką skleidžia idėjiškai įvairų diskursą, kuriuo jie, profesionalumo normų kaip vienos iš pagrindinių žiniasklaidos vaidmenį steigiančių dedamųjų,

požiūriu yra labiausiai suinteresuoti, o tai savo ruožtu turi viešosios politikos demokratizavimo potencialo.

Disertacijos struktūra. Disertacija, neįskaitant įvado ir išvadų, yra sudaryta iš dviejų pagrindinių dalių. Pirmojoje dalyje: 1) išanalizuojamos, susistemintos ir pagrindžiamos žiniasklaidos vaidmens teorijos; 2) pagrindžiamas požiūris į žiniasklaidą kaip į suinteresuotą viešosios politikos tinklo dalyvę, aktyviai įsitraukusią į viešosios politikos procesą; 3) išanalizuojami interneto žiniasklaidos ypatumai, galintys turėti įtakos interneto dienraščių vaidmeniui. Antrojoje dalyje: 1) metodologiškai pagrindžiama empirinio tyrimo programa; taip pat pagrindžiamas rėminimo metodas kaip kritinės diskurso analizės įrankis ir jo tinkamumas tirti žiniasklaidos vaidmenį viešojoje politikoje; 2) išanalizuojama skurdo mažinimo politikos praktika Lietuvoje 2008 m. ekonominės krizės metu, akcentuojant ir socialinės politikos raidoje susiformavusias jos ideologines prielaidas; 3) pateikiami ir apibendrinami kritinės diskurso analizės būdu ištirto interneto dienraščių vaidmens skurdo mažinimo politikoje 2008 m. ekonominės krizės metu tyrimo rezultatai.

Rezultatų apibendrinimas ir išvados. Konstruojant žiniasklaidos vaidmens viešojoje politikoje krizių metu tyrimo metodologiją, integruotini trijų šiuolaikinių žiniasklaidos vaidmens teorijų požiūriai, akcentuojantys politikos, rinkos ir profesinių normų dedamąsias. Jos steigia žiniasklaidos vaidmenį, o jų raiška žiniasklaidos diskurse padeda suprasti žiniasklaidos interesus viešosios politikos dalyvių tinkle. Analizuojant tik vieną iš dedamųjų atskleidžiama atitinkamai vieno iš žiniasklaidos interesų raiška. Tai yra nepakankama siekiant suprasti ir giliau interpretuoti diskursyvų žiniasklaidos vaidmenį viešojoje politikoje krizių metu.

Vienos žiniasklaidos vaidmenį steigiančios dedamosios kaita veikia kitos raišką. Tad tekstai atsiskleidžia kaip kompleksiški ir daugiasluoksniai žiniasklaidos diskurso konstruktai.

Viešosios politikos rėminimo žiniasklaidoje analizė leidžia aptikti konstruojamus rėmus ir juos interpretuoti įgyvendinamos viešosios politikos kontekste. Taip nustatomos žiniasklaidos diskurso ideologinės pasekmės. Viešosios politikos rėminimo būdas, t.y., tas pats diskursas, be to, yra ir įrankis, skirtas patenkinti kitus (žiniasklaidos profesionalumo ir rinkos) interesus.

Žiniasklaidos vaidmenį steigiančių dedamųjų susietumas leidžia žiniasklaidai prisitaikyti prie krizės meto transformacijų ir išlikti įtakingai net ir tuomet, kai ji pati patiria esminių pokyčių. Susietumas veikia ir kaip žiniasklaidos siekį sustiprėti ar bent išlaikyti turimą įtaką viešosios politikos dalyvių tinkle užtikrinantis kompensacinis mechanizmas. Krizės metu susilpnėjus vienos dedamosios raiškai, ją kompensuoja sustiprinama kita dedamoji. Pavyzdžiui – silpną profesionalumo kaip normatyvinio žiniasklaidos intereso raišką kompensuoja didesnė turinio komodifikacija, padedanti žiniasklaidai užsitikrinti auditorijos dėmesį. Jis leidžia žiniasklaidai kaip pagrindiniam visuomenės informacijos šaltiniui išlikti įtakingam viešosios politikos dalyvių tinkle.

2008 m. ekonominės krizės metu žurnalistinio profesionalumo kaip žiniasklaidos intereso raišką nustelbė interneto dienraščių rinkos interesai – tai ir tapo jų vaidmens skurdo mažinimo politikoje krizės metu ypatumu. Abiejuose analizuotuose Lietuvos interneto dienraščiuose – ir DELFI, ir lrytas.lt produkcijos ir sklaidos praktika buvo itin komodifikuota, redakcijos didelį kiekį tekstų net ir po keliskart perspausdino iš kitų šaltinių. Interneto dienraščių rinkoje nebuvo konkuruojama temų įvairove ar jų parengimo kokybe, redakcijose nebuvo nuolatinių temų atskleidžiančių žurnalistų. Apskritai skurdo problematika, nepaisant jos aktualumo visuomenei, interneto dienraščiuose buvo marginali, atliekanti bendrojo naujienų srauto gausinimo funkciją. Labiau išsiskiriančiu galima laikyti BVP nuosmukio požiūriu sunkiausius Lietuvai ekonominės krizės metus (2009-2010 m.) Tuomet skurdas interneto dienraščių dažniausiai buvo rėminamas kaip viešosios politikos dalykas. O vėliau, 2012-aisiais, kuomet pradėta įgyvendinti skurdo mažinimo politikos reforma, skurdas dažniau rėmintas su viešąja politika tiesiogiai nesusijusiuose kontekstuose.

Normatyvinis interneto dienraščių vaidmuo skurdo mažinimo politikoje buvo auklėjamas (angl. *facilitative*). Rėmindama skurdą žiniasklaida retai kada ėmėsi neutralios stebėtojos vaidmens. Ji skurdo klausimais turėjo aktyvią poziciją, moralizavo, aiškino ir auklėjo kitus viešosios politikos dalyvius, visuomenę. Tačiau tekstams pritaikius viešosios politikos rėminimo schemą ir darkart įvertinus normatyvinės analizės rezultata, išryškėjo, kad auklėjamas žiniasklaidos vaidmuo turėjo aiškų bendradarbiavimo pobūdį. Auklėjamąja laikysena buvo paslepiama menka profesionalumo raiška. O žiniasklaidos politinio diskurso raiška iš esmės sutapo su viešosios politikos tinklo dalyvės – Vyriausybės – įgyvendinamos skurdo mažinimo politikos kryptimi.

Interneto dienraščiuose Vyriausybė buvo kritikuojama, tačiau ne dėl įgyvendinamos skurdo mažinimo politikos krypties, o dėl to, kad įgyvendinamą viešosios politikos kryptį (valstybės vaidmens užtikrinant gyventojų ekonominę gerovę mažinimo) ji įgyvendina nepakankamai uoliai. Panaši buvo ir cituojamų kitų verslo šaltinių pozicija. Buvo konstruojamas skurdo kaip spręstino mažinant viešojo sektoriaus išlaidas rėmas. Be to, ištyrus produkcijos praktiką, matyti, kad žiniasklaida itin dažnai priskyrė skurdo problematiką verslo rubrikoms. Tai rodo, kad interneto dienraščių diskurso formuotojai turėjo internalizuotų ir tekstuose racionalizuojamų bei natūralizuojamų ideologinių nuostatų. Jos iš esmės tarp konkuruojančių redakcijų nesiskyrė.

Krizės metu konstruodami skurdo kaip spręstino laisvosios rinkos priemonėmis rėmą, interneto dienraščiai atskleidė neoliberalią ideologinę laikyseną. Šis rėmas dominavo nepaisant to, kad skurdo priežastimis interneto dienraščiai dažniausiai įvardijo struktūrinės valstybės ekonomikos sąrangos priežastis – ekonomikos krizę, nedarbą, dideles būtinųjų vartojimo prekių ir paslaugų kainas. Šia prasme Lietuvos situacija yra išsiskirianti. Kaip matyti iš apžvelgtų mokslinių tyrimų, su mažesniu valstybės vaidmeniu paprastai siejamas individualizuojantis skurdo problemą rėminimas. Jis paprastai dominuoja ignoruojant struktūrinės skurdo priežastis. Lietuvos interneto dienraščiuose šis rėmas taip pat buvo aptiktas, tačiau rečiau nei struktūrinių skurdo priežasčių rėminimas.

Kiti 2008 m. ekonominės krizės metu interneto dienraščiuose dominavę rėmai: visuomenės bei nevyriausybių organizacijų kaip atsakingų už skurdo problemos sprendimą ir labdaros bei bendruomenių iniciatyvų kaip sprendimo strategijos. Jais skurdas rėmintas kaip spręstinas kitų individų ar organizacijų geros valios pastangomis, neproblematizuojant valstybės vaidmens. Neoliberalios politikos raišką žiniasklaidos diskurse parėmė dominuojantis skurdo kaip kylančio dėl individų kaltės ar sąmoningo sprendimo būti skurdiems rėmas. Taip pat konservatyvus skurdo, kylančio dėl kultūros priežasčių rėminimas. Atitinkamai konservatyviai buvo formuluojamos ir problemos viešosios politikos darbotvarkei: nuo normos nukrypstantis gyvenimo būdas, ydingi asmenų būdo bruožai, piktnaudžiavimas valstybės parama, veltėdžiavimas, nusikalstamumas. Šios problemos svarstytos kaip spręstinos didinant socialinę kontrolę, sankcijas, bausmes. Tokias strategijas galima laikyti kaip konservatyvų atgrasymo nuo buvimo skurdžiais rėminimą. 2012 m. pradėtos skurdo mažinimo politikos reformos ašimi taip pat tapo didesnė socialinė kontrolė – todėl ir šiuo požiūriu žiniasklaidos ir įgyvendinamos viešosios politikos pozicija iš esmės sutapo.

Taigi kritinio diskurso analizės būdu ištirtas rėminimas rodo, kad interneto dienraščiai ekonominės krizės metu veikė kaip valstybės ideologinio aparato (Althusser, 1984) dalis. Valstybės vaidmens užtikrinant gyventojų gerovę mažinimas neprieštaravo jų komerciniam interesui gausinti auditoriją. Tai daryta imantis skurdo mažinimo iniciatorių per transliuojamas labdaros ir paramos iniciatyvas vaidmens. Taip pat – remiant įvairias nuo valstybės vaidmens klausimo susilaikančias pilietines iniciatyvas. Konstruojant viešosios politikos adresatą, dominavo vaikų ir ribinių skurdo grupių (benamių, valkatų, elgetų) rėminimas. Santykinai dažnai kaip nusipelnčius valstybės paramos ir labiausiai skurstančius interneto dienraščiai rėmino pensinio amžiaus gyventojus. Tačiau labiausiai skurstančios grupės (namų ūkiai su vienu iš tėvų ir vaiku(-ais), daugiavaikės šeimos su 2 suaugusiais), taip pat ir jauni piliečiai, pradėję skursti dėl krizės, kaip skurdo mažinimo politikos adresatai buvo rėminami palyginti retai. Tad galima sakyti, kad žurnalistinio

profesionalumo intereso raiška interneto dienraščiams nebuvo pagrindinė ir šiuo požiūriu.

Šiuolaikinės viešosios politikos globalizacijos ir regionalizacijos tendencijos, taip pat viršnacionalinių viešosios politikos dalyvių skleidžiamo diskurso įtaka nacionalinėms vyriausybėms pagrindžia poreikį į Entman (1993, 2010) schemą įtraukti problemos sprendimo lygmens (nacionalinis, regioninis, globalus) kintamąjį. Jo analizė atskleidžia, kaip interneto dienraščius veikia interneto žiniasklaidos ypatumas – globalumas. Ir ar dėl to interneto dienraščiai skleidžia įkontekstintą, visus viešosios politikos formavimo lygmenis atspindintį diskursą apie skurdą.

Interneto žiniasklaidos globalumo poveikis akivaizdus. Interneto dienraščiuose sparčiau nei apie skurdą Lietuvoje augo žinių apie skurdą kitur (užsienyje, globalų ir regioninį skurdą). Tokios žinios pateko į bene visas – ne vien tik užsienio – rubrikas. Tai rodo interneto dienraščių orientaciją į globaliau mąstančią auditoriją. Taip pat ir tai, jog interneto dienraščiuose vyko naujienų dekontekstualizacijos procesas. Jis reiškia, kad geografinis artumas kaip naujienos atrankos kriterijus tapo mažiau svarbus. Vis dėlto nacionalinio, ypač Lietuvos, skurdo kaip spręstino ar priklausomo nuo viršnacionalinio viešosios politikos lygmens rėminimas buvo retas. Todėl galima sakyti, kad ir šiuo požiūriu interneto dienraščiai nelaikė prioritetiniu profesionalumo intereso atskleisti viršnacionalinių viešosios politikos dalyvių įtakos nacionalinei viešajai politikai. Kita vertus, tuomet, kai skurdas vis dėlto buvo rėminamas globaliu ar regioniniu lygmeniu, išryškėjo interneto dienraščių politinė pozicija – viršnacionalinės institucijos laikytos centriniais autoritetingais, taip pat ir pačiai žiniasklaidai, informacijos šaltiniais.

Tai, kad žiniasklaidos diskurse dominavo pora ryškių ideologinių krypčių leidžia konstatuoti, kad interneto dienraščių diskursas ekonominės krizės metu vykstant transformacijoms nebuvo idėjiškai įvairus. Tai susiję ir su dažniausiai žiniasklaidos naudojamais šaltiniais. Kaip pagrindinius kalbančius skurdo tema interneto dienraščiai cituoja šaltinius iš Vyriausybės, verslo, kitų valstybės ir savivaldybės institucijų. Šaltiniai ir rečiau cituojami skurdo

klausimais yra piliečių organizacijos, profesinės sąjungos, mokslininkai. Apibendrinant tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad 2008 m. ekonominės krizės metu vykstant viešosios politikos transformacijoms interneto dienraščių kaip demokratizuojančių skurdo mažinimo politiką potencialas neatsiskleidė.

Literatūra

- Abbie Erler, H. (2012). A New Face of Poverty? Economic Crises and Poverty Discourses: A New Face of Poverty? *Poverty & Public Policy*, 4(4), 183–204. doi:10.1002/pop4.13
- Althusser, L. (1984). *Essays on Ideology*. London: Verso.
- Avram, S., Figari, F., Leventi, C., Levy, H., Navicke, J., Matsaganis, M., ... Sutherland, H. (2013). The Distributional Effects of Fiscal Consolidation in Nine Countries. *EUROMOD Working Paper No. EM 2/13*. Retrieved from <https://www.iser.essex.ac.uk/publications/working-papers/euromod/em2-13.pdf>
- Baločkaitė, R. (2009). Can You Hear Us? The Lower Class in Lithuanian Media and Politics. *Problems of Post-Communism*, 56(1), 12–22.
- Baločkaitė, R., & Rinkevičius, L. (2009). Branduolinės energetikos diskursai Lietuvos žiniasklaidoje ir viešojoje nuomonėje: nuostatų takoskyros ir „kalbančiųjų klasės“ formavimasis rizikos visuomenėje. *Filosofija. Sociologija*, 20(4), 259 – 270.
- Borquez, J. (1993). Newsmaking and Policymaking: Steps toward a Dialogue. In *Media and Public Policy* (pp. 31–40). Westport, CT: Praeger Publishers.
- Castells, M. (2014). The Networked Metropolis: Global Connectivity, Regional Disconnection. *Keynote Address by Prof. Manuel Castells at IAMCR 2014*. Hyderabad, India. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=rkOCwjL1QXo>
- Christians, C., G., Glasser, T. L., McQuail, D., Nordenstreng, K., & White, R. A. (2009). *Normative Theories of the Media. Journalism in Democratic Societies*. University of Illinois Press.
- De Goede, M. (1996). Ideology in the US Welfare Debate: Neo-Liberal Representations of Poverty. *Discourse & Society*, 7(3), 317–357. doi:10.1177/0957926596007003003
- Eagleton, T. (1994). *Ideology*. London and New York: Longman.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. doi:10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x

- Entman, R. M. (2010). Framing Media Power. In P. D'Angelo & J. A. Kuyupers (Eds.), *Doing News Framing Analysis* (pp. 331 – 335). London and New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Etnerytė, I., Lazutka, R., Poviliūnas, A., Savičiūtė, D., Skučienė, D., & Žalimienė, L. (2013). *Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams teikimo, vykdančią savarankiškąją savivaldybių funkciją, perspektyvos. Tyrimo, atlikto pagal 2013 m. liepos 30 d. pasirašytą projekto atlikimo sutartį Nr. D4-332, ataskaita Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai* (p. 117). Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras.
- Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*. London: Arnold.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Frėjutė-Rakauskienė, M. (2009). *Etninio nepakantumo ir ksenofobijos apraiškos Lietuvos spaudoje ES prevencinės politikos aspektu*. Socialinių tyrimų institutas, Vilniaus universitetas, Vilnius.
- Garnham, N. (1999). Amartya Sen's capabilities approach to the evaluation of welfare: its application to communications. In A. Calabrese & J.-C. Burgelman (Eds.), *Communication, Citizenship, and Social Policy: Rethinking the Limits of the Welfare State* (pp. 113–124). Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Gilens, M. (1999). *Why Americans Hate Welfare: Race, Media, and the Politics of Antipoverty Policy*. USA: The University of Chicago Press.
- Gould, C., Stern, D. C., & Adams, T. D. (1981). TV's distorted vision of poverty. *Communication Quarterly*, 29(4), 309–314. doi:10.1080/01463378109369420
- Guogis, A., & Koht, H. (2009). Why Not the Nordic Welfare State Model in Lithuania? Trends in Lithuanian and Norwegian Social Policies. In J. Aidukaitė (Ed.), *Poverty, Urbanity and Social Policy: Central and Eastern Europe Compared* (pp. 250 – 277). New York: Nova Science Publishers.
- Haddon, L. (2000). Social Exclusion and Information and Communication Technologies: Lessons from Studies of Single Parents and the Young Elderly. *New Media & Society*, 2(4), 387–406. doi:10.1177/1461444800002004001
- Indriliūnaitė, R. (2008). Media as a tool of the social exclusion : images of the homeless in Lithuanian press. *Sabiedrība Un Kultūra : Rakstu Krājums.*, 238–245.
- Iyengar, S. (1990). Framing Responsibility for Political Issues: The Case of Poverty. *Political Behavior*, 12(1), 19–40.

- Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible? :how television frames political issues*. The University of Chicago Press.
- Johnson, J. D., Olivo, N., Gibson, N., Reed, W., & Ashburn-Nardo, L. (2009). Priming Media Stereotypes Reduces Support for Social Welfare Policies: The Mediating Role of Empathy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(4), 463–476. doi:10.1177/0146167208329856
- Karam, F. J. C. (2009). Journalism in the age of the information society, technological convergence, and editorial segmentation Preliminary observations. *Journalism*, 10(1), 109–125. doi:10.1177/1464884908098323
- McLuhan, M. (2003). *Kaip suprasti medijas: žmogaus tęsiniai*. Vilnius: Baltos lankos.
- Mosco, V. (2009). *The Political Economy of Communication*. London: SAGE Publications.
- Petrauskienė, R., & Žilinskas, G. (2013). Informacinių technologijų įtaka politiniam dalyvavimui: interneto skverbties ir rinkėjų aktyvumo tendencijos Lietuvoje. *Viešoji Politika Ir Administravimas*, 12(1), 50–64. doi:http://dx.doi.org/10.5755/j01.ppa.12.1.4012
- Phipps, L. (2000). NEW COMMUNICATIONS TECHNOLOGIES - A conduit for social inclusion. *Information, Communication & Society*, 3(1), 39–68. doi:10.1080/136911800359419
- Redden, J. (2011). POVERTY IN THE NEWS: A framing analysis of coverage in Canada and the UK. *Information, Communication & Society*, 14(6), 820–849. doi:10.1080/1369118X.2011.586432
- Redden, J. (2014). *The Mediation of Poverty. The News, New Media, and Politics*. United Kingdom: Lexington Books.
- Schumpeter, J. (1998). *Kapitalizmas, socializmas ir demokratija*. Vilnius: Mintis.
- Sotirovic, M. (2001). Media Use and Perceptions of Welfare. *Journal of Communication*, 51(4), 750–774. doi:10.1111/j.1460-2466.2001.tb02905.x
- Sourbati, M. (2012). Disabling communications? A capabilities perspective on media access, social inclusion and communication policy. *Media, Culture & Society*, 34(5), 571–587. doi: 10.1177/0163443712442702
- Taylor, P., A. (2010). *Žižek and the Media*. Polity press.
- Žilinskas, G. (2012). Skaitmeninės atskirties Lietuvos Respublikos regionuose analizė. *Viešoji Politika Ir Administravimas*, 11(3), 502–513.
- Žižek, S. (2010). *Smurtas*. Demos kritinės minties institutas, Vilnius.

Disertacijos aprobacija

1. Informacijos šaltinių naudojimas Lietuvos vietiniuose laikraščiuose pateikiant piniginės socialinės paramos skirstymo pertvarkos aktualijas: žurnalistų profesionalizacijos prielaidos. *Informacijos mokslai*, 2014, 68 t. P. 147-164.

2. *Framing poverty in Lithuanian Community Newspapers. Local authorities, community members and journalists communicating social and policy changes.* [Skurdo rėminimas Lietuvos bendruomenių laikraščiuose. Vietos valdžia, bendruomenės nariai ir žurnalistai komunikuoja socialinius ir politikos pokyčius]. *Journalism Research* [Žurnalistikos tyrimai], 2011, nr. 4, p.106–132.

1. Skurdo rėminimas Lietuvos žiniasklaidoje ekonominės krizės metu: žiniasklaidos vaidmens implikacijos skurdo mažinimo politikai [*Framing Poverty in Lithuanian News Media during Economic Crisis of 2008: Implications for Media Role in Poverty Reduction Policy*]. Krizė ir pasipriešinimas Centrinėje ir Rytų Europoje [*Crisis and Resistance in Central and Eastern Europe*]. 2014 m. lapkričio 22-23 d. Varšuvos universitetas, Lenkija. (Pranešimas skaitytas anglų k.)

2. Žiniasklaidos vaidmuo ir ideologinės skurdo mažinimo politikos prielaidos Baltijos šalyse. [*Mass Media Role and Ideological Underpinings of Poverty Reduction Policies in the Baltics*]. Tarptautinės medijų ir komunikacijos tyrimų asociacijos [*The International Association for Media and Communication Research (IAMCR)*] konferencija „Regiono rėminimas: politika, dabartis, praktika“ [*Region as frame: politics, presence, practice*]. 2014 m. liepos 15-19 d. Hyderabadas, Indija. (Pranešimas skaitytas anglų k.)

3. Žurnalistų darbo rinkos ir žiniasklaidos turinio pokyčių ryšys: Lietuvos atvejis, 2010-ieji. [*Relation between Changes in News Media Labour Market and Diversity of Journalistic Content. Case of Lithuania 2010*]. 5-oji tarptautinių medijų skaitymų [*International Media Readings*] konferencija Maskvoje „Nacionalinės žiniasklaidos sistemos tarp nacionalumo ir globalumo: modeliai ir tendencijos 2010-aisiais“ [*National Media Systems between National and*

Global: Models and Trends of the 2010s]. Valstybinis Maskvos Lomonosovo universitetas, Žurnalistikos fakultetas, 2013 m. lapkričio 14-15 d. (Pranešimas skaitytas anglų k.)

4. Skurdas ir naujienų vertė. [*Poverty and News Values*]. Tarptautinė mokslinė konferencija „Žiniasklaida ir žodžio laisvė: kontroversijos ir socialiniai konfliktai“ [*Media and Freedom of Speech. Controversies and Social Clashes*]. Vilniaus universitetas, 2013 m. spalio 24–25 d. (Pranešimas skaitytas anglų k.)

5. Skurdas ir socialinė atskirtis posovietinėje bendruomenių žiniasklaidoje. Lietuvos atvejis, 2012-ieji. [*Poverty and Social Exclusion in Post-Soviet Community Media. Case of Lithuania in 2012*]. Tarptautinės medijų ir komunikacijos tyrimų asociacijos [*The International Association for Media and Communication Research (IAMCR)*] konferencija „Krizės, „kūrybingas griovimas“, globali galia ir komunikacijos tvarkos“ [*„Crises, ‘Creative Destruction’ and the Global Power and Communication Orders“*]. Dublinas, 2013 m. birželio 25–29 d. (Pranešimas skaitytas anglų k.)

6. Socialinės politikos pokyčių atspindėjimas vietinėje spaudoje: Lietuvos atvejis, 2012-ieji. [*Mediation of Social Policy Changes in the Local Press: Case of Lithuania, 2012.*] 6-oji tarptautinė Centrinės ir Rytų Europos medijų konferencija [*International Conference on Media in Central & Eastern Europe CEECOM 2013*] Kaunas, 2013 m. balandžio 26-27 d. (Pranešimas skaitytas anglų k.)

7. Skurdo problematikos pateikimas spaudoje ir internete: medijų įtaka redagavimo ir naujienų atrankos pokyčiams. Mokslinė–praktinė konferencija „Turinio kokybės problema žiniasklaidoje“. Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas, 2012 m. spalio 24 d.

Apie autoreę

Džina Donauskaitė gimė 1985 gegužės 16 d. Salantuose (Kretingos rajone). 2007-aisiais įgijo žurnalistikos bakalauro laipsnį, 2009-aisiais – sociologijos magistro. Pagal mainų programą studijavo Suomijos Jyvaskyla universiteto Komunikacijos fakultete. 2006-2010 m. Džina Donauskaitė dirbo

atsakingąją redaktore ir žurnaliste politikos savaitraštyje „Atgimimas“, laisvai samdoma žurnaliste – Lietuvos radijuje, žurnale „IQ. The Economist“, jos darbai taip pat publikuojami DELFI interneto dienraštyje. Nuo 2009 m. Vilniaus universitete Džina Donauskaitė dėsto Žurnalistikos įvadą ir Žurnalistikos teoriją, taip pat yra parengusi ir vedusi Mediologijos dalyko seminarus. Nuo 2012 m. ji yra Vilniaus universiteto žurnalistikos studentų mokomojo laikraščio „Universiteto žurnalistas“ redaktorė.

Taip pat Džina Donauskaitė yra Tarptautinės komunikacijos ir medijų tyrimų asociacijos (IAMCR) narė, politikos analizės centro „DEMOS kritinės minties institutas“ dalininkė, viešų diskusijų ir renginių organizatorė, nacionalinių ir tarptautinių socialinės srities, žmogaus teisių, informacinio raštingumo, žiniasklaidos projektų vadovė, koordinatorė ir ekspertė.

Kontaktinė informacija

El. paštas: dzina.donauskaite@kf.vu.lt

Mob. tel.: +37068349652